

Til Norges Bank

07.11 2019

Tilråding om å utelukke Canadian Natural Resources Ltd fra Statens pensjonsfond utland

Sammendrag

Etikkrådet tilrår å utelukke selskapet Canadian Natural Resources Ltd (Canadian Natural) fra SPU grunnet klimagassutslippene fra utvinning av olje fra oljesand. I henhold til retningslinjene for observasjon og utelukkelse fra SPU kan selskap bli utelukket om de på et aggregert selskapsnivå er ansvarlig for uakseptable klimagassutslipp.

Etikkrådet avga en tilsvarende tilrådning om utelukkelse av selskapet 30. mai 2017, men uklarheter om tolkningen av kriteriet førte til at Norges Bank ikke fattet noen beslutning om saken. Finansdepartementet har med dette som bakgrunn i Meld. St. 20 (2018-2019) presisert kriteriets tolkning på enkelte områder.

Meldingen angir at selskapers absolutte utslipp, utslippsintensitet og fremoverskuende vurderinger kan være det primære vurderingsgrunnlaget under klimakriteriet. Samtidig presiserer meldingen at tilrådninger skal inneholde en omtale av eventuelle klimarammeverk som selskapet er underlagt. For et selskap som opptre i tråd med lover og regler og omfattes av en stram klimaregulering, som EU's kvotesystem, kan selskapets utslipp i seg selv ikke sies å innebære en uakseptabel atferd, ifølge meldingen. Det sies videre at EUs klimarammeverk er å betrakte som stramt på bakgrunn av sine regler, etterlevelsismekanismer, nedskaleringsfaktor og kvotepriser.

Denne tilrådningen er derfor oppdatert på de punktene som er berørt av presiseringen.

Oljeproduksjon har i sin alminnelighet høye utslipp av klimagasser, og produksjon av olje fra oljesand har generelt vesentlig høyere klimagassutslipp enn oljeproduksjon fra konvensjonell olje. Etikkrådet finner at selskap som baserer sin aktivitet på oljesand, derfor kan sies å ha uakseptable utslipp av klimagasser.

Canadian Natural er en kanadisk oljeprodusent med omfattende produksjon av olje fra oljesand i Alberta, Canada. Mer enn 90 prosent av selskapets oljereserver er oljesand, og mer enn halvparten av oljeproduksjonen er fra oljesand. Produksjonen av olje fra oljesand er kraftig stigende og er mer enn tredoblet på tre år. Selskapet har redusert sine klimagassutslipp de senere årene, men fra et høyt nivå. Selskapets utslipp av klimagasser per produsert enhet er i 2018 mer enn dobbelt så høyt som verdensgjennomsnittet, og mer enn tre ganger så høyt som oljeproduksjon i Europa.

Canadian Natural er underlagt et klimarammeverk som ikke har kvotehandel, som ikke har nedskaleringsfaktor og som har en karbonpris som er svært mye lavere enn for oljeproduksjon under EU-ETS. Etikkrådet legger derfor til grunn at selskapet ikke er regulert av det Meld. St. 20 (2018-2019) beskriver som et stramt klimarammeverk.

I sin vurdering av fremtidig risiko noterer Etikkrådet seg at Canadian Natural ikke har satt seg tallfestede mål om å redusere klimagassutslippene, men har en policy om vedvarende utslippsreduksjon. Rådet ser ikke at tiltakene er tilstrekkelig konkrete eller utslippsmålet tilstrekkelig ambisiøst. Etikkrådet finner derfor at det er lite sannsynlig at selskapets utslipp vil komme ned på nivå med gjennomsnittet for konvensjonell olje. Etikkrådet legger også til grunn at selskapets uttalte planer om å øke oljeproduksjonen fra oljesand betydelig over kort tid, og dets store reserver i oljesand viser at selskapet har et relativt langsiktig mål om å basere mye av sin oljeproduksjon på denne ressursen.

Innhold

1	Innledning	1
	1.1 Hva rådet har tatt stilling til	1
	1.2 Kilder	3
2	Bakgrunn	3
	2.1 Ulike oljetyper	3
3	Etikkrådets undersøkelser	4
	3.1 Om selskapet	4
	3.2 Energibruk ved produksjon	5
	3.3 Klimarammeverk	6
4	Informasjon fra selskapet	7
5	Etikkrådets vurdering	7
6	Tilråkning	8

1 Innledning

Etikkrådet for Statens pensjonsfond utland (SPU) har vurdert fondets investeringer i Canadian Natural Resources Ltd (Canadian Natural)¹ opp mot retningslinjer for observasjon og utelukkelse fra SPU (de etiske retningslinjene).² Bakgrunnen for dette er at et nytt klimakriterium ble tatt inn i retningslinjene 1. februar 2016. Canadian Natural er en betydelig produsent av olje fra oljesandreservene i Alberta, Canada, og dette er en virksomhet som forårsaker store utslipp av klimagasser.

Ved utgangen av 2018 eide SPU aksjer med en markedsverdi på 2,4 milliarder NOK tilsvarende en eierandel på 0,96 prosent, og rentepapirer for 502 millioner NOK i selskapet.

1.1 Hva rådet har tatt stilling til

De etiske retningslinjene slår fast at «*observasjon eller utelukkelse kan besluttes for selskaper der det er en uakseptabel risiko for at selskapet medvirker til eller selv er ansvarlig for handlinger eller unnlatelser som på et aggregert selskapsnivå i uakseptabel grad fører til utslipp av klimagasser.*»

Etikkrådet har vurdert hvorvidt Canadian Natural's utvinning av olje fra oljesand er av en slik karakter at selskapet bør utelukkes. Utslipp av klimagasser knyttet til olje skjer både ved produksjon av olje og ved forbrenning av den. Etikkrådet har bare vurdert utslippene knyttet til produksjonen. Forbrenningen, som er bruken av oljen, gjøres i all hovedsak ikke av selskapet som utvinner oljen og tas derfor ikke inn i vurderingen.

Rapporten «*Fossil-fuel Investments in the Norwegian Government Pension Fund Global*» (Skancke-rapporten)³ og Meld. St 21 (2014-2015) legger vekt på at klimakriteriet skal kunne anvendes på ulike sektorer. Det er lagt opp til at vurderingen skal være fremoverskuende slik at konkrete og pålitelige målsettinger om utslippsreduksjoner vil være et element i vurderingen, sammen med grad av måloppnåelse. Terskelen for utelukkelse skal også for dette kriteriet være høy.

Stortingsmeldingen legger til grunn at Etikkrådet i begynnelsen konsentrerer arbeidet om sektorer med store absolutte utslipp og selskap med høy utslippsintensitet. Det er lagt opp til at det er *utslipp* av klimagasser som skal være grunnlag for utelukkelse, og at en helhetlig tilnærming for hvert selskap skal legges til grunn. Stortingsmeldingen trekker også frem at «...selv om det er vanskelig å definere absolutte mål på utslippsintensitet, kan det fortsatt være mulig å vurdere sammenliknbare selskaper opp mot hverandre».

Som ett av de første selskapene Etikkrådet vurderte opp mot klimakriteriet, avga Etikkrådet tilrådning om å utelukke Canadian Natural 30. mai 2017. Teksten i klimakriteriet åpner for ulike tolkninger, og etter en utveksling av synspunkter på forståelsen av kriteriet mellom Norges Bank og Etikkrådet i 2018 ble det klart at det var behov for en ytterligere avklaring av hvordan kriteriet skal forstås. Finansdepartementet kom med en slik avklaring i Meld. St. 20 (2018-2019) og Stortinget sluttet seg til denne, jf. Innst. 344S (2018-2019).

Stortingsmeldingen angir at selskapers absolutte utslipp, utslippsintensitet og fremoverskuende vurderinger kan være det primære vurderingsgrunnlaget under

1 Issuer Id: 108652

2 <https://lovdata.no/dokument/INS/forskrift/2014-12-18-1793?q=retningslinjer+++pensjonsfond+++utland>

3 https://www.regjeringen.no/contentassets/d1d5b995b88e4b3281b4cc027b80f64b/expertgroup_report.pdf

klimakriteriet. Samtidig presiserer meldingen at tilrådninger skal inneholde en omtale av eventuelle klimarammeverk som selskapet er underlagt. For et selskap som opptrer i tråd med lover og regler og omfattes av en stram klimaregulering, som EU's kvotesystem, kan selskapets utslipp i seg selv ikke sies å innebære en uakseptabel atferd. Meldingen sier videre at EUs klimarammeverk er å betrakte som stramt på bakgrunn av sine regler, etterlevelseshemmeligheter, nedskaleringfaktor og kvotepriser.

Denne tilrådingen er en oppdatering av tilrådingen fra 2017. Oppdateringen omfatter først og fremst omtalen av klimarammeverket selskapet er underlagt. Omtalen av selskapets aktiviteter etter 2016 er også oppdatert på grunnlag av offentlig tilgjengelig rapportering fra Canadian Natural, men selskapet har ikke blitt forelagt et nytt utkast til tilråding om utelukkelse.

Etikkrådet legger til grunn at kriteriets formulering «i uakseptabel grad» innebærer at selskaper kan utelukkes hvis utslippene av klimagasser er vesentlig høyere enn konkurrerende selskapers utslipp ved produksjon av tilsvarende vare. Rådet legger altså ikke til grunn at alle selskapets aktiviteter skal vurderes under ett for at virksomheten skal være uakseptabel på «et aggregert selskapsnivå». For selskaper som for eksempel produserer olje, men også andre ting, vil rådet vurdere utslippintensiteten for den samlede oljeproduksjonen, men holde andre deler av virksomheten utenom. Dette er i tråd med Meld. St. 21 (2014-2015) som peker på at det «...som ett av flere forhold synes rimelig å fokusere på utslippintensitet og ikke nødvendigvis absolutte utslippsnivåer. Med utslippintensitet menes utslipp relativt til for eksempel produksjon eller omsetning.» Et selskap som produserer noe olje fra felt med høy utslippintensitet, men som samtidig har det vesentlige av sin produksjon av olje fra konvensjonelle felt med lav utslippintensitet, vil dermed normalt ikke bli anbefalt utelukket.

Det må likevel være slik at totalutslippene også kan karakteriseres som høye. Dermed vil selskaper med en ubetydelig virksomhet som isolert sett kan ha høye spesifikke utslipp sammenliknet med liknende virksomhet, ikke bli anbefalt utelukket.

«Uakseptabel risiko» omfatter både en vurdering av de sannsynlige utslippene med dagens produksjon og teknologi og en vurdering av fremtidsutsiktene. Rådet mener det må være sannsynlig at selskapet i dag har virksomhet som når opp til terskelen for utelukkelse. Dertil må det være sannsynlig at situasjonen vil vedvare innenfor en rimelig tidshorisont. I vurderingen av den fremtidige risikoen mener Etikkrådet at konkrete planer om utslippsreduksjoner som gir seg utslag i dokumenterte investeringsforslag, skal tillegges vekt. Overordnede uforpliktende målsettinger er av mindre betydning. Det er svært vanlig for produsenter av olje å ha målsettinger om å redusere sine utslipp av klimagasser. Selskap med høye utslipp som ønsker å nærme seg bransjegjennomsnittet, må derfor ha målsettinger som tar inn over seg at dette gjennomsnittet vil endre seg over tid. Et moderat mål om reduksjoner frem til for eksempel 2030 vil derfor kunne resultere i større avstand til gjennomsnittet når en kommer til år 2030.

Ut fra dette utleder rådet følgende momenter som det vil legge vekt på i vurderingen av selskaper etter klimakriteriet:

- Selskapets klimagassutslipp for den relevante produksjonen på et aggregert selskapsnivå.
- Selskapets utslipp av klimagasser per produsert enhet sammenliknet med tilsvarende utslipp fra andre selskap.
- Selskapets planer for å bringe utslippene ned til et nivå som ikke skiller seg vesentlig fra tilsvarende industri, og som samtidig tar inn over seg behovet for reduserte utslipp slik det kommer til uttrykk i klimakonvensjonens vurderinger.

- Reguleringsregimet som selskapets klimagassutslipp er underlagt.

1.2 Kilder

Det foreligger omfattende informasjon om problemstillingene knyttet til klimagassutslipp fra oljeproduksjon. En hovedutfordring ved vurdering av denne informasjonen er imidlertid at det nesten ikke finnes reelle eller målte utslippsverdier, men kun modellerte eller beregnede utslipp. Etikkrådet har i denne saken derfor så langt mulig basert seg på tallmateriale fra anerkjente, uavhengige institusjoner. Se kap. 3.2 for nærmere omtale av disse. Det er også innhentet informasjon fra selskapet direkte og fra deres hjemmeside, i tillegg til generelle, åpne kilder.

2 Bakgrunn

Grunnlaget for klimakriteriet i de etiske retningslinjene for SPU er kunnskapen om at menneskelig aktivitet kan påvirke klimaet. Det internasjonale arbeidet med å motvirke dette har utspring i FNs klimakonvensjon.⁴ Den har som mål at konsentrasjonen av klimagasser skal stabiliseres på et nivå som vil forhindre farlig, menneskeskapt påvirkning av klimasystemet.

Parisavtalen ble undertegnet i desember 2015. Avtalens mål er at den globale temperaturendringen skal holdes godt under to grader. Ifølge FNs klimapanelts femte hovedrapport må de globale klimagassutslippene i 2050 være mellom 40-70 prosent lavere enn i 2010 for å nå dette målet. Ifølge klimapanelet tilhører oljeproduksjon den sektoren som har høyest utslipp av klimagasser.⁵

Klimapanelets vurderinger og Parisavtalens målsettinger er globale og retter seg i utgangspunktet mot stater og ikke mot enkeltstående selskap. Etikkrådet mener at selskap med store absolutte utslipp og høy utslippsintensitet like fullt har et særlig ansvar for å bidra til at samfunnet kan nå disse målene.

2.1 Ulike oljetyper

Mineralolje og -gass finnes i varierende mengder og kvaliteter over store deler av kloden. Inntil nylig har den altoverveiende delen av verdensproduksjonen vært basert på konvensjonell olje, men produksjon av ukonvensjonell olje og gass har økt med ny teknologi og høy produktpris. Det er flere ulike definisjoner og avgrensninger mellom konvensjonell og ukonvensjonell olje, men det er av praktiske grunner relevant å knytte avgrensningene til hydrokarbonressursenes mobilitet, det vil si oljens mulighet til å flyte noenlunde fritt i substratet. Ofte brukes begrepene slik:

4 Klimakonvensjonen: http://unfccc.int/files/essential_background/convention/background/application/pdf/convention_text_with_annexes_english_for_posting.pdf

5 Klimapanelets 5. rapport: <https://www.ipcc.ch/report/ar5/wg3/>

- *Konvensjonell* olje og gass er hydrokarboner som er mobile og har blitt fanget i en reservoarbergart, fordi det er et lag av tettere bergarter på oversiden av reservoarbergarten som oljen ikke kan trenge gjennom.
- *Ukonvensjonell* olje og gass er enten hydrokarboner som er bundet i en bergart og ikke flyter fritt i denne bergarten (eksempelvis skiferolje og skifergass), eller hydrokarboner som har kommet så nær overflaten at de lettere komponentene er brutt ned eller dampet av, slik at restene er svært tunge, ofte nesten fast stoff, og derfor ikke mobile. Oljesand er et eksempel på denne siste typen ukonvensjonell olje.

Det må vanligvis tilføres mye energi for å produsere ukonvensjonell olje og gass. Oljesand må for eksempel varmes betydelig opp for å få den pumpbar og gjøre det mulig å skille oljen fra grunnen den er absorbert i.

Verdens største kjente reserver av oljesand er i Albertaprovinsen i Canada, og det meste av produksjonen foregår her. Oljeforekomstene i Canada er store, kun overgått av Venezuela og Saudi-Arabia.

Oljen i oljesand er et seigt, tilnærmet fast stoff som ikke er pumpbart. Den må behandles i et oppgraderingsverk og gjøres pumpbar ved å løse den i lette oljer eller kondensat (DILBIT) eller ved kjemisk endring av strukturen (SCO).

Grunne forekomster av oljesand graves opp i dagbrudd, mens dypere forekomster må gjøres midlertidig pumpbare der de ligger, ved tilføring av store mengder varme i form av damp, og ofte også kjemikalier og annet som gjør det enklere å håndtere oljen. Det er flere ulike teknologier i bruk, *Steam Assisted Gravity Drainage (SAGD)* er etterhvert blitt den vanligste. Produksjon av olje fra disse dypere forekomstene kalles *in-situ*-produksjon. Oljen fra *in-situ*-produksjonen må gjennom en tilsvarende energiintensiv oppgradering som oljesand fra dagbrudd før den kan raffineres.

SAGD-teknologien er under utvikling, med fokus på kostnadsreduksjoner og reduserte klimagassutslipp. De fleste selskap som benytter SAGD-teknologi, har derfor redusert sine klimagassutslipp, men fra et svært høyt nivå.

Gjennomgående viser uavhengig forskning⁶ at det er vesentlig mer energikrevende å produsere en råolje som er klar for raffinering fra et gjennomsnittlig oljesandfelt enn fra et gjennomsnittlig konvensjonelt felt, og *in-situ*-produksjon er gjennomsnittlig noe mer energikrevende enn overflatedrift.

3 Etikkrådets undersøkelser

3.1 Om selskapet

Canadian Natural er et kanadisk selskap som har produksjon av olje og gass som sin viktigste aktivitet. Selskapet produserte i 2018 omtrent 420 000 fat olje fra oljesand i døgnet. Ifølge selskapets årsrapport utgjorde dette mer enn halvparten av dets oljeproduksjon. Produksjonen fra oljesand er mer enn tredoblet fra 2016 til 2018.⁷ Selskapet er også involvert i konvensjonell oljeproduksjon i Canada, USA, flere steder utenfor kysten av Afrika, og i

⁶ Se nærmere omtale i note 13

⁷ Hentet fra selskapets årsrapport 2018: https://www.cnrl.com/upload/report/113/02/cnq-2018-annual-report_t_w.pdf

britisk sektor i Nordsjøen. Oljesandressursene hentes ut både ved dagbrudd og *in-situ* med SCO-teknologi.

Mer enn 90 prosent av selskapets reserver («*proven plus probable*») er oljesand. Reservene av oljesand øker, mens reservene av konvensjonell olje minker.⁸

Ifølge selskapets *Stewardship report to stakeholders 2018*⁹ var klimagassutslippene fra all dets oljeproduksjon i gjennomsnitt 0,052 tonn CO₂ per fat olje produsert, tilsvarende ca 0,38 tonn CO₂ per tonn, forutsatt en spesifikk vekt på 0,87.¹⁰ Dette er mer enn tre ganger så høyt som for oljeproduksjon i Europa, og mer enn dobbelt så høyt som verdensgjennomsnittet. Se kap. 3.2.

CDP¹¹ publiserte i desember 2016 rapporten «*In the pipeline*»¹² der de vurderer elleve store oljeprodusenter ut fra en rekke utslippsrelaterte parametere. Samlet kommer oljesandselskapet Suncor dårligst ut. Canadian Natural er ikke vurdert. CDP har vurdert en rekke forhold, de mest relevante for vår vurdering er at selskaper som har oljeproduksjon basert på oljesand har høyest utslippsintensitet, den klimamessig svakeste sammensetning av produksjon og klimamessig svakeste sammensetning av reserver.

Canadian Natural gjennomfører tiltak for å redusere utslippene av klimagasser, og har en intern insentivordning som belønner aktiviteter som reduserer klimagassutslippene. De deltar også i et forskningsprosjekt for å binde CO₂ i alger. Dette prosjektet har kommet kort og er under restrukturering.

Selskapet deltar også i COSIA, et nettverk av oljesandprodusenter der selskapene støtter utvikling av nye miljøtiltak og forplikter seg til å dele teknologi med hverandre.

3.2 Energibruk ved produksjon

Det er lite sammenliknbare data tilgjengelig for utslipp fra ulike selskap som driver oljeproduksjon. Derimot er data lettere tilgjengelig for fordelingen mellom konvensjonell og ukonvensjonell olje både for sammensetningen av dagens produksjon og selskapers reserver. Basert på et stort antall publiserte vitenskapelige undersøkelser¹³ legger Etikkrådet til grunn at

⁸ Selskapets årsrapport 2018, fotnote 7.

⁹ https://www.cnrl.com/upload/media_element/1250/03/2018-stewardship-report-to-stakeholders_small.pdf

¹⁰ Beregnet av Etikkrådet, forutsetning er 159 l per fat og egenvekt 0,87 for oljen. Det er noe usikkerhet ved beregningen.

¹¹ CDP, tidligere Carbon Disclosure Project er en anerkjent not-for-profit organisasjon som innhenter informasjon om blant annet klimarelaterte forhold fra selskap og myndigheter over store deler av verden.

¹² CDP: "In the pipeline. Which oil and gas companies are preparing for the future?"

<https://b8f65cb373b1b7b15feb-c70d8ead6ced550b4d987d7c03fcdd1d.ssl.cf3.rackcdn.com/cms/reports/documents/000/001/327/original/oil-gas-report-exec-summary-2016.pdf?1479834286>

¹³ Det finnes flere modeller for å beregne energibruk ved produksjon av olje. Modellene omfatter svært mange faktorer, og de modellene som er mest brukt, gir litt ulike tall. Det foreligger flere rapporter som sammenlikner de ulike modellene. Adam Brandt ved Stanford-universitet har simulert de seks mest aktuelle modellene og sett på hvilke utslag de ulike modellene gir, når en sammenlikner oljesand med konvensjonell olje som leveres til europeiske raffinerier. Dette arbeidet er beskrevet i rapporten «*Upstream greenhouse gas (GHG) emissions from Canadian oil sands as a feedstock for European refineries*».

http://insideclimatenews.org/sites/default/files/assets/2012-05/Brandt_EU_oilsands_Final.pdf. Tilsvarende har IHS-CERA, et analyseselskap basert ved Cambridge, sett på livssyklusanalyser for ulike typer olje levert på det amerikanske markedet i sin rapport «*Oil sands, Greenhouse Gases, and US oil supply - 2012 update*». http://www.api.org/~media/files/prosent20oil-and-natural-gas/oil_sands/cera_oil_sands_ghgs_us_oil_supply.pdf. Congressional Research Service har også i 2014 i

utvinning av ukonvensjonell olje som oljesand generelt fører til vesentlig større klimagassutslipp enn produksjon av konvensjonell olje. Det vil dermed være slik at selskaper som baserer en stor del av sin oljeproduksjon på oljesand, også har høy utslippsintensitet i sin oljeproduksjon. Hvis selskapets oljeproduksjon fra oljesand samtidig er betydelig, kan det være grunnlag for å si at det er en uakseptabel risiko for at det har uakseptable utslipp av klimagasser.

Størstedelen av klimagassutslippene ved oljeproduksjon skjer i den delen av prosessen der olje eller oljeholdige mineraler pumpes opp eller utvinnes fra grunnen og oppgraderes. Det er store forskjeller på klimagassutslippene fra utvinning av ulike oljekvaliteter. Utslippene fra raffinering er mindre, og varierer ikke så mye fra felt til felt.

Rapporten «*GHG Emission Factors for High Carbon Intensity Crude Oils*»¹⁴ ser på bakgrunnstallene fra mange relevante studier og sammenlikner disse med amerikanske miljømyndigheter (USEPA) sine tall for gjennomsnittet av oljer produsert i eller importert til USA. Rapporten viser at på WTT-basis (*Well To Tank*, dvs. frem til produktet er klar til forbrenning) gir dagbruddproduksjon i gjennomsnitt 78 prosent større utslipp av CO₂ enn konvensjonell olje, mens *in-situ* produksjon gir henholdsvis 139 prosent (SCO) og 100 prosent (DILBIT) høyere utslipp. Ingen av modellene ga mindre enn 56 prosent høyere utslipp (dagbrudd, to studier), mens den høyeste verdien var 156 prosent høyere (In-situ SCO, to studier).

Tilsvarende som for oljesand brukes også ekstra energi for å fremstille skiferolje. I sum bidrar produksjon fra oljesand og skiferolje til at gjennomsnittlig utslipp i Nordamerika i 2016 var høyest i verden, med 262 tonn CO₂-ekvivalenter per 1000 tonn produsert olje. Tilsvarende utslippstall for Europa var 98 tonn, for Midtøsten 51 tonn, mens verdensgjennomsnittet, inkludert Nordamerika, var 151 tonn i henhold til International Association of Oil & Gas Producers.¹⁵

3.3 Klimarammeverk

I Canada er det klimareguleringer både på føderalt og statlig nivå. Etikkrådet har bedt forskningssenteret Cicero analysere klimarammeverket Suncor er underlagt, med vekt på forholdene Meld. St. 20 (2018-2019) beskriver som nødvendige bestanddeler i et stramt rammeverk.

De sentrale funnene i Cicero's rapport er at det ikke er etablert et kvotesystem i Canada eller Alberta som omfatter selskap som Canadian Natural, og det er derfor heller ikke nedskaleringsfaktorer for tilgang til kvoter. Samtidig er karbonprisen i følge rapporten 0,4-3,4 Euro, mens sammenliknbar karbonpris for oljeproduksjon under EU-ETS er fra 15 Euro (UK) til 52 Euro (Norge, inkludert karbonavgift). Mye av grunnen til de lave prisene i Alberta er at selv om det er en karbonavgift på 30 kanadiske dollar, så er den dominerende delen av

rapporten «*Canadian Oil Sands: Life-Cycle Assessments of Greenhouse Gas Emissions*» vurdert klimagassutslipp fra oljesand og konvensjonell olje ut fra ulike beregningsmodeller, <https://fas.org/sgp/crs/misc/R42537.pdf>. Alle disse metastudiene konkluderer med at produksjon av olje fra oljesand gir vesentlig høyere utslipp av klimagasser enn produksjon av konvensjonell olje. Det finnes imidlertid en svært moderat overlapp, med et marginalt antall enkeltfelt av konvensjonell olje som har noe høyere utslipp enn de beste oljesandfeltene.

¹⁴ https://www.nrdc.org/sites/default/files/ene_10070101a.pdf

¹⁵ Se rapport fra International Oil & Gas Producers: <https://www.iogp.org/bookstore/product/environmental-performance-indicators-2016-data/>

utslippet unntatt fra avgiften. I tillegg rapporterer Cicero at den nye delstatsregjeringen har varslet at den reelle karbonprisen skal betydelig ned.

4 Informasjon fra selskapet

Canadian Natural opplyser på sin hjemmeside at det i sitt arbeid med å redusere utslipp av klimagasser har tre strategier. Selskapet forbedrer energibruk og -effektivitet, det reduserer energiintensitet, og det satser på forskning og utvikling og bruk av innovativ teknologi.

Etikkrådet tok kontakt med selskapet i september 2016. Det er også avholdt et telefonmøte i april 2017. I sitt svar opplyste selskapet at det produserte ca. 300 000 fat olje per døgn i 2015 fra oljesand.

Selskapet opplyser at det har som mål at utslippsintensiteten av klimagasser skal reduseres. («*Canadian Natural's overall target is to reduce the scope 1 intensity of our different product streams over time*») Det har også prosjekter på CO₂-fangst, og det har gjennomført andre typer tiltak. Til sammen ble utslippene av klimagasser redusert med 5,6 prosent i 2015.

5 Etikkrådets vurdering

Etikkrådet har på grunnlag av tilgjengelig informasjon vurdert om det er en uakseptabel risiko for at Canadian Natural medvirker til eller selv er ansvarlig for handlinger eller unnlater som på et aggregert selskapsnivå i uakseptabel grad fører til utslipp av klimagasser.

Oljeproduksjon er en sektor som globalt har høye utslipp av klimagasser. Det er uomtvistet at produksjon av olje fra oljesandreservene i Canada generelt gir vesentlig høyere klimagassutslipp enn konvensjonell olje som produseres i USA, Midtøsten eller Europa. Utslippene av klimagasser fra *in-situ*-produksjon er også generelt høyere enn fra dagbrudd. Flere uavhengige vurderinger viser at utslippene fra ulike typer oljesandproduksjon selv ved WTT-analyser ofte kan være mer enn dobbelt så høye som fra konvensjonelle felt. Etikkrådet finner at merutslippene fra oljesandfeltene generelt er uakseptabelt høye, selv om det er variasjoner i utslipp både mellom ulike konvensjonelle oljefelt og mellom ulike oljesandfelt.

Canadian Natural er en stor produsent av olje fra oljesand og har mer enn 90 prosent av sine reserver i oljesand. Selv hvis selskapet befinner seg i nedre del av utslippsspekteret for selskap som produserer olje fra oljesand, vil derfor utslippene være svært høye. Etikkrådet legger vesentlig vekt på at selskapets utslipp er betydelig høyere enn bransjegjennomsnittet, og at dette utgjør mer enn dobbelt så stort utslipp som verdensgjennomsnittet og flere ganger så stort utslipp som produksjon av olje i Europa. Etikkrådet legger følgelig til grunn at selskapet både har absolutt sett store utslipp av klimagasser og høy utslippsintensitet. Rådet finner derfor at selskapet har uakseptable utslipp av klimagasser på et aggregert selskapsnivå.

Etikkrådet legger også til grunn at fraværet av et kvotesystem og en korresponderende nedskaleringsfaktor, og en karbonpris som er betydelig lavere enn tilsvarende kostnad under EU-ETS gjør at selskapet ikke er regulert av det Meld. St. 20 (2018-2019) beskriver som et stramt klimarammeverk. Rådet finner samtidig at det eksisterende klimarammeverket ikke er tilstrekkelig stramt til at det kan tillegges særlig vekt i vurderingen.

I vurderingen av den fremtidige risikoen legger Etikkrådet vekt på at Canadian Natural ikke har en tallfestet målsetting om utslippsreduksjon, slik at det er en betydelig usikkerhet vedrørende hvor store reduksjoner som vil bli gjennomført, og hva selskapet mener er

tilstrekkelig reduksjon. Rådet finner at målsettingen ikke er tilstrekkelig konkret, og mener på den bakgrunn at det er en høy risiko for at selskapet også i fremtiden vil ha uakseptable utslipp av klimagasser.

Selskapet har en generell målsetting om å redusere utslippsintensiteten, og klarer også i noen grad å redusere den. Produsenter av konvensjonell olje reduserer også sine utslipp, slik at avstanden ikke nødvendigvis reduseres særlig med tiltakene som gjennomføres. Med et utslipp som er mer enn dobbelt så høyt som verdensgjennomsnittet fremstår det derfor som lite sannsynlig at selskapets utslipp vil kunne komme ned på et akseptabelt nivå.

I vurderingen av den fremtidige risikoen legger Etikkrådet også vekt på at Canadian Natural har mer enn 90 prosent av sine reserver i oljesand og at denne andelen øker. Etikkrådet legger derfor til grunn at selskapet ser ut til å ha et relativt langsiktig mål om å fortsette som oljeprodusent med denne ressurstypen.

6 Tiltrådning

Etter en samlet vurdering tilrår Etikkrådet å utelukke Canadian Natural Resources Ltd fra Statens pensjonsfond utland på grunn av en uakseptabel risiko for at selskapet medvirker til eller selv er ansvarlig for handlinger eller unnlaterelser som på et aggregert selskapsnivå i uakseptabel grad fører til utslipp av klimagasser.

Johan H. Andresen
Leder

(Sign.)

Hans Chr. Bugge

(Sign.)

Cecilie Hellestveit

(Sign.)

Trude Myklebust

(Sign.)

Brit K. Rugland

(Sign.)